

Metsähallitukselle

Pelkosenniemen kunnan lausunto Lapin luonnonvarasuunnitelmaksi 2026–2031 tarkoitettusta luonnoksesta

Pelkosenniemen kunta kiittää mahdollisuudesta lausua Lapin luonnonvarasuunnitelmasta. Kunta korostaa, että Lapin luonnonvarasuunnitelmassa tulee vahvemmin huomioida luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja ennallistaminen, maisemavaikutukset metsänkäsittelyssä, porotalouden toimintaedellytykset, luonnonvarojen käytön vaikutukset paikalliseen työllisyyteen ja elinvoimaan sekä kansallispuistoverkoston kehittäminen, erityisesti uudet avaukset Vuotoksen alueen osalta. Myös luonnon monimuotoisuutta turvaavien määrällisten tavoitteiden ja konkreettisten toimenpiteiden terävöittäminen auttaisi arvioimaan luonnonvarojen käytön kestävyyttä.

Tarkemmin kunta toteaa seuraavaa:

Luonnon monimuotoisuus ja metsien käsittely

Pelkosenniemen kunta kantaa huolta Lapin luonnon monimuotoisuuden tilasta. EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä, ja kaikki jäljellä olevat luonnontilaiset ja vanhat metsät tulee suojella tiukasti. Kunta korostaa, että suojelu ja ennallistaminen ovat investointeja tulevaisuuteen, joilla turvataan ekosysteemipalvelut, luontomatkailun toimintaedellytykset sekä alueen vetovoima. Pelkosenniemi esittää, että vanhojen luonnontilaisten metsien kriteerit täyttävien inventointikohteiden lisäksi suunnitelmassa tulee huomioida myös muut vanhat metsät, jotka eivät täytä valtion määrittelemiä kriteerejä, mutta jotka tieteelliseen tietoon perustuen omaavat merkittäviä luontoarvoja ja jotka täyttävät Euroopan komission vanhojen metsien määritelmän. Kunta suhtautuu varauksella etenkin korkeille alueille (yli 280–300 m) esitettyihin poimintahakkuihin niiden maisemavaikutusten vuoksi. Maisemien eheys on keskeinen arvo niin paikallisille asukkaille kuin matkailulle.

Pelkosenniemen kunta toteaa, että hakkuiden kasvattamista edelleen nykyisestä tasosta (1,9 miljoonaa kuutiometriä) ainespuun tarjoamiseksi teollisuuden tarpeisiin tulisi harkita tarkoin. Hakkuumäärien kasvattaminen lisää painetta luonnon monimuotoisuudelle, heikentää porotalouden edellytyksiä erityisesti laidunalueiden säilymisen osalta sekä voi heikentää matkailun ja kansallispuistojen vetovoimaa. Myös Suomen ympäristökeskus (SYKE) on varoittanut hakkuiden kasvattamisesta. Lisäksi hakkuutason nostaminen on ristiriidassa Lapin ilmasto- ja energiastrategian tavoitteiden kanssa, joissa korostetaan hiilinielujen vahvistamista, metsien kiertoaikojen pidentämistä sekä maankäyttösektorin merkitystä hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa. Kunta katsoo, että luonnonvarasuunnitelmassa tulee pidättäytyä nykyisessä hakkuutasossa tai tarkastella mahdollisuutta sen alentamiseen.

Olisi erittäin tärkeää, että Metsähallitus valtiollisena toimijana tukisi Lapin kuntia ja maakuntaa ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.

Kunta katsoo, että jatkuvapeitteistä metsänkäsittelyä tulee suosia niillä alueilla, joilla metsätaloutta harjoitetaan, huomioiden erityisesti maisema-, matkailu- ja vesistöarvot.

Kunta esittää, että suunnitelmassa kehitetään ekologisen kompensaation käytäntöjä ja tunnistetaan siihen soveltuvat kohteet. Kunta katsoo, että ennallistamis- ja kunnostustoimille tulee asettaa määrälliset tavoitteet suhteessa metsätalouden laajuuteen, jotta toimenpiteiden vaikuttavuus voidaan varmistaa. Päätöksenteossa tulee noudattaa varovaisuusperiaatetta huomioiden ilmastonmuutokseen, luontokatoon ja vesistövaikutuksiin liittyvät epävarmuudet.

Porotalous

Porotalous on Pelkosenniemelle keskeinen elinkeino ja kulttuurinen perusta. Kunta pitää erittäin tärkeänä laidunalueiden säilyttämistä ja ennallistamista sekä hakkuumenetelmien kehittämistä siten, että ne huomioivat porotalouden tarpeet nykyistä paremmin. Myös eri maankäyttömuotojen yhteisvaikutusten arviointi olisi tarpeen.

Vesistöt ja jokivarret

Kunta kantaa huolta metsätalouden vaikutuksista Lapin vesistöihin ja katsoo, että vesistöjen suojelua tulee vahvistaa metsätaloudessa. Metsätalouden toimenpiteet, kuten hakkuut, maanmuokkaus ja ojitus, lisäävät vesistökuormitusta ja heikentävät vesiekosysteemien tilaa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä pienvesiin, kuten puroihin, noroihin ja lähteisiin, jotka ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä mutta herkkiä elinympäristöjä. Kunta korostaa kokonaisvaltaisen valuma-alueen suunnittelun merkitystä. Kunta pitää tärkeänä, että hakkuista pidättäydytään matkailukeskusten, jokivarsien, matkailureitistöjen sekä maisemallisesti ja virkistyskäytön kannalta tärkeiden alueiden välittömässä läheisyydessä.

Pelkosenniemen kunnan alueelle sijoittuu osa valtakunnallisesti merkittävää maisema-aluetta sekä valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, esimerkiksi Kemijokivarret. Luonnonvarasuunnitelmassa tulee varmistaa, että tällaisilla alueilla maankäyttöä suunnitellaan erityisen huolellisesti ja maisema- sekä kulttuuriarvot otetaan suunnittelun lähtökohdaksi.

Kalastuslupatuottoja voisi ohjata nykyistä vahvemmin vesistöjen ja elinympäristöjen kunnostamiseen, mikä tukisi sekä luonnon monimuotoisuutta että kestävää kalataloutta. Metsähallituksen osallistuminen Itä-Lapin vesistöjen kalastus- ja vesistömatkailun kehittämiseen olisi toivottavaa ja konkreettinen tapa edistää kuntien ja Metsähallituksen yhteistyötä. Kalastus- ja vesistömatkailun kehittäminen antaisi synergiaa myös Pyhä-Luoston kansallispuistolle etenkin sulanmaanajan matkailuaikana.

Osaaminen ja työllisyys

Ohjelmaluonnoksen riskeissä on todettu: *”Metsänhoidon kustannuskilpailu haastaa mahdollisuutta saada osaavaa kotimaista työvoimaa, suorittavaan metsänhoidon työhön. Nuorten halu sitoutua, vain osan vuodesta työllistävään työhön rajoittaa*

työvoiman saantia metsänhoitoon.” Pelkosenniemen kunta on puolestaan huolissaan metsäalan työpaikkojen vähenemisestä alueella, sillä vaikuttaa, että metsätyötä ostetaan yhä enemmän kansainvälisiltä toimijoilta, jolloin myös työvoima tulee alueen ulkopuolelta eikä toimintamalli houkuttele nuoria hakeutumaan alalle. Kunnan työllisyydelle on ominaista sesonkiluonteisuus ja juuri metsätyöt voisivat täydentää matkailualan työpaikkoja niin, että työtä olisi tarjolla ympärivuotisesti. Kunta esittääkin, että metsäteollisuuden yhteiskuntavastuuta lisätään kehittämällä uusia paikallisia toimintamalleja yhteistyössä kuntien ja työllisyysalueen kanssa alueen elinvoiman lisäämiseksi ja metsäalan osaamiseen siirtämiseksi nuoremmille sukupolville.

Yhteenveto

Yhteenvetona Pelkosenniemen kunta korostaa, että Metsähallituksen valtiollisena toimijana tulee toiminnassaan nykyistä vahvemmin tukea kuntia ja maakuntaa ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteiden saavuttamisessa. Luonnonvarasuunnitelman tulee kokonaisuutena edistää luonnon monimuotoisuuden turvaamista, ilmastotavoitteiden saavuttamista sekä alueen elinvoimaa pitkällä aikavälillä.